

Kirje

19.10.2021

VN/26357/2021

VN/26357/2021-STM-1

Aluehallintovirastoille, kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakuntahallinnolle

Ohjauskirje sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen kehittamisestä ja turvaamisesta siirryttäessä hyvinvointialuerakenteeseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Valmiuslain (1552/2011) 12 § mukaan valtion viranomaisten ja laitosten sekä kuntien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmius varmistetaan muun muassa valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin.

Terveydenhuoltolain ja sosiaalihoitolaain säädökset sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valmiussuunnittelun ja tilannekuvan luomisen yhtenäistämisestä tulivat voimaan 1.3.2021 (<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210135> ja <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210136>). Kyseisten säädösten toimeenpanolla turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon kyvykkyys vastata häiriötilanteisiin murrosvaiheessa siirryttäessä hyvinvointialueiden rakenteeseen. Nykyisen lainsäädännön mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri ohjaa erityisvastuualueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden valmiussuunnittelua valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti.

Säädösten toimeenpanoa varten STM on asettanut ohjausryhmän ajalle 1.4.2021 – 31.12.2023. Säädösten alueellinen toimeenpano toteutetaan viiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin ja niiden keskustaupunkien sosiaali- ja terveydenhuollon johtavien viranhaltijoiden ohjauksessa ja johdolla. Toimeenpanossa oleellisia toimijoita ovat sairaanhoitopiirit ja niiden alueiden kunnat. Kunnilla ja sairaanhoitopiireillä tulee säilyä valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskeviin häiriötilanteisiin hyvinvointialueiden vastuulle siirtymiseen saakka sekä varmistaa valmiuden ja varautumisen toimintakyky organisaatioiden siirtymävaiheessa. Viiden alueen mallilla turvataan valmiussuunnittelun ja tilannekuvan luomisen yhtenäisyys sekä alueellinen että paikallinen kyvykkyys häiriötilanteiden ennakoinnissa ja niihin vastaamisessa. Toimintamalli koskee julkisen sektorin järjestämää sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja siinä on huomioitava

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

295 163 415
358 295 163 415

kirjaamo@stm.fi
stm.fi

erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon sekä ympäristöterveydenhuollon muodostama kokonaisuus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy 21 hyvinvointialueelle ja Helsingin kaupungille 1.1.2023. Uudenmaan erillistarkoituksessa HUS-yhtymä vastaa erikoissairaanhoidosta. Hyvinvointialueiden valmiudesta ja varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa, erityisesti sen luvussa 7 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>). Järjestämislain sisältämät säädökset on yhteen sovitettu jatkumoksi edellä kuvattujen terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain säännösten kanssa. Valtioneuvoston asetuksella tullaan säätämään tarkemmin muun muassa häiriötilanteiden hoitamisesta, valmiuden huomioimisesta yhteistyöalueiden sopimuksissa ja valmiuskeskuksista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää ja analysoi valtakunnallista sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvaa STM:lle hyödyntäen alan tiedostoja ja rekistereitä (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080668>) sekä osallistumalla toiminnan ohjaukseen. Lääkehuollon kansallista varautumista ja tilannekuvan muodostamista ohjaa, koordinoi ja yhteen sovittaa Fimea, joka analysoi keräämänsä lääkehuollon tiedon ja toimittaa lääkehuollon tilannekuvan STM:lle osaksi THL:n tuottamaa sote-palvelujärjestelmän kansallista kokonaiskuvaa.

Valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen kehittämistä käsittelee ja toimenpide-ehdotuksia antaa myös siirtymävaiheen aikana valtioneuvoston asettama Poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta (<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111554>). Sen tekemän ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelun ja tilannekuvan luomisen painopiste on ensimmäisessä vaiheessa seuraavissa kansallisen riskinarvion seitsemässä uhkaskenaariossa: pandemia, terroristinen isku, kyberisku, voimahuollon häiriöt, sotilaallinen voimankäyttö, laajamittaisen maahantulon hallinta ja CBRNE-uhkat. Yhtenäisen valmistelun tavoitteena on muodostaa valmiussuunnittelun ja tilannekuvan tietosisältö kansalliseen tietoperustaan ja kansallisiin järjestelmiin niin, että ne tukevat toimintaa normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Siirtymävaiheessa on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnitelmat päivitetään kaikilla alueilla huomioiden tuleva hyvinvointialuerakenne. Sosiaali- ja terveydenhuollon sisäisen valmiuden ja varautumisen turvaamisen lisäksi alueiden tulee vahvistaa suorituskykyään erityistilanteissa tukemaan sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta vastaavia viranomaisia. Valmiuden ja varautumisen ohjaus on osa hyvinvointialueiden ohjausta.

Säädösten toimeenpanossa tulee viidellä alueella panostaa erityisesti alla mainittujen asiakokonaisuuksien toteuttamiseen nykyrakenteissa, jotta turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon valmius ja varautuminen riittävällä tasolla siirryttäessä hyvinvointialueiden rakenteeseen.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien sairaanhoitopiirien tulee viidellä alueella ohjata ja varmistaa, että

- järjestämislaissa kuvatut viisi valmiuskeskusta valmistellaan jo nykyisiin rakenteisiin, jotta niiden toiminta on yhtenäistä ja käynnissä viimeistään vuoden 2023 alusta. Valmisteluun tulee ottaa mukaan erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja pelastustoimen asiantuntemus tulevilta hyvinvointialueilta. Myös ympäristöterveydenhuollon kokonaisuus on hyvä huomioida toimintamallissa.
- valmiussuunnittelu tapahtuu valtakunnallisesti yhtenäisin periaattein, sopien tulevaan hyvinvointialuerakenteeseen ja käyttäen hyväksi olemassa olevaa valtakunnallista valmiussuunnitteluportaalia siten, että suunnittelu muodostaa kansallisen kokonaisuuden.
- sovitaan tilannekuvan muodostamisesta ja jakamisesta sekä johtamisrakenteesta häiriötilanteita varten osana valmiussuunnittelua
- sovitaan paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten kyvykkyyksien käytöstä, työnjaosta ja valmiuden säätelyyn liittyvästä porrastuksesta (perus-, tehostettu ja täysvalmius) osana valmiussuunnittelua; sekä

- alueiden materiaallinen valmius toteutetaan erityisesti yliopistollista sairaalaa ylläpitävien sairaanhoitopiirien hankintayksiköiden ja Huoltovarmuuskeskuksen kesken valtakunnallisena mallina

Toimeenpano tapahtuu valtakunnallisen ohjausryhmän ohjauksessa. STM tukee ja seuraa toimeenpanon etenemistä säännöllisesti ja valmistelee järjestämislain mukaiset valmiutta ja varautumista koskevat asetukset. STM koordinoi valtakunnallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä säädösten toimeenpanossa keskeisten viranomaisten, kuten esimerkiksi pelastustoimen, puolustusvoimien ja huoltovarmuusorganisaation kanssa.

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Valmiusjohtaja

Pekka Tulokas

Jakelu Aluehallintovirastot
Kunnat
Kuntayhtymät
Ahvenanmaan maakuntahallinto

Tiedoksi Ministeri Sarkkinen
Valtiosihteeri Ruuth
Erityisavustaja Hänninen
Sosiaali- ja terveysministeriön osastot
Sosiaali- ja terveydenhuollon poikkeusolojen neuvottelukunnan jäsenet
Valmiussäädösten toimeenpanon ohjausryhmän jäsenet
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Valvira
Fimea
Säteilyturvakeskus
Valtioneuvoston kanslia
Sisäministeriö
Sisäministeriön pelastusosasto
Puolustusministeriö
Huoltovarmuuskeskus
Kuntaliitto